

RP 193/2020 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om särskild ersättning till make till tjänsteman inom utrikesrepresentationen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om särskild ersättning till make till tjänsteman inom utrikesrepresentationen ändras. Beloppet av särskild ersättning höjs och förfarandet för sökande av ändring uppdateras. Dessutom föreslås det att det i lagen görs korrigeringar av teknisk natur. Systemet för särskild ersättning kompletterar pensionsskyddet för en make som övergått till utrikesrepresentationen och som deltagit i representationsuppdrag, när hans eller hennes möjligheter att utöva sitt eget yrke försämrats efter det att han eller hon följt med sin make som är tjänsteman inom utrikesrepresentationen.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2021 och avses bli behandlad i samband med den.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 1 januari 2021.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
MOTIVERING	3
1 Bakgrund och beredning.....	3
2 Nuläge och bedömning av nuläget.....	3
3 Målsättning	4
4 Förslagen och deras konsekvenser.....	4
4.1 De viktigaste förslagen.....	4
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	4
5 Alternativa handlingsvägar	5
6 Remissvar	5
7 Specialmotivering	6
8 Ikraftträdande.....	6
9 Förhållande till andra propositioner.....	7
10 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	7
LAGFÖRSLAG	8
om ändring av lagen om särskild ersättning till make till tjänsteman inom utrikesrepresentationen	8
PARALLELLTEXT	10
om ändring av lagen om särskild ersättning till make till tjänsteman inom utrikesrepresentationen	10

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

Utrikesministeriet lade fram ett förslag till finansministeriet om en höjning av den särskilda ersättningen. När ärendet inleddes hördes också representanter från utrikesministeriets makeförening Ulkomministeriön puolisoystyksen ULPU ry (nedan Ulpu ry) och från utrikesförvaltningens tjänstemannaförening Ulkoasiainhallinnon virkailijayhdistys UHVY ry. Lagen uppdaterades senast 2010. I samband med detta höjdes den särskilda ersättningen senast. Vid det tillfället uttryckte riksdagens förvaltningsutskott i sitt betänkande (FvUB 15/2010 rd) att det finns skäl att i framtiden höja nivån på den särskilda ersättningen mer än vad som då föreslogs.

Propositionen har beretts vid finansministeriet i samarbete med Keva. Utkastet till propositionen har sänts på remiss till ministerierna, Keva, Ulpu ry och personalorganisationer inom utrikesförvaltningen.

Bakgrundsmaterialet till regeringens proposition finns tillgängligt på adressen valtioneuvosto.fi/sv/projekt med identifieringskod VM063:00/2020.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

Lagen om särskild ersättning till make till tjänsteman inom utrikesrepresentationen (657/1989) trädde i kraft den 1 september 1989. Systemet för särskild ersättning skapades för att komplettera den medföljande makens arbetspension som på grund av bortfallet av förvärvsinkomster minskar när han eller hon till följd av sin makes arbete som tjänsteman är bosatt utomlands. Denna särskilda ersättning är inte arbetspension, även om den har vissa drag gemensamt med arbetspensionssystemet. Vissa justeringar av förmånerna gjordes i systemet 1991 (lag 1384/1991).

Rätt till särskild ersättning har enligt lagen en person som före fyllda 68 år har bott minst sex månader utan avbrott utomlands som make till och i samma hushåll som en tjänsteman inom utrikesförvaltningen som tjänstgör utomlands.

År 2019 betalades särskild ersättning till 559 personer. Den genomsnittliga utbetalda ersättningen var 362,31 euro i månaden. Ersättningsutgiften 2019 var totalt 2,4 miljoner euro.

Särskild ersättning betalas enligt 6 § i lagen om särskild ersättning till make till tjänsteman inom utrikesrepresentationen tidigast från ingången av den kalendermånad under vilken maken fyller 63 år eller redan före ingången av den månad när maken fyller 63 år, om han eller hon innan detta konstaterats arbetsoförmögen i enlighet med någon av arbetspensionslagarna eller folkpensionslagen. Arbetspensionssystemet totalreviderades 2005 och i samband med det ändrades pensionslagarna så att en arbetstagare har rätt att gå i ålderspension från ingången av kalendermånaden efter den under vilken 63–68 års ålder uppnåtts. Till följd av ändringen sänktes makens åldersgräns genom lagändringen 2010 från 65 år till 63 år.

Enligt lagen om utrikesförvaltningen (204/2000) och statsrådets förordning om utrikesförvaltningen (256/2000) omfattar utrikesförvaltningen utrikesministeriet och de beskickningar som hör till utrikesrepresentationen. Till beskickningarnas personal har också andra än utrikesministeriets tjänstemän kunnat höra, bl.a. försvarsmaktens militärattachéer. Rätten till särskild ersättning för makarna till dessa andra tjänstemän vid Finlands beskickningar utomlands grundar sig på lagen om utrikesförvaltningen, där tjänstemännen inom utrikesförvaltningen har fastställts.

I lagen om ersättningar inom utrikesrepresentationen (596/2006) föreskrivs det i övrigt om ersättningar som för täckande av särskilda utgifter på grund av utomlands utfört arbete och lokala förhållanden betalas till sådana tjänstemän inom utrikesförvaltningen som har förordnats till utrikesrepresentationen.

3 Målsättning

Syftet med propositionen är att komplettera pensionsskyddet för makar till tjänstemän inom utrikesrepresentationen och på det sättet förbättra makarnas möjligheter att följa med en tjänsteman som övergår till utrikesrepresentationen.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

I propositionen föreslås det att lagen om särskild ersättning till make till tjänsteman inom utrikesrepresentationen (657/1989) ändras så att beloppet av särskild ersättning enligt 4 § 2 mom. höjs. Förfarandet vid ändringssökandet som anges i 9 § ska uppdateras i fråga om den högre besvärinstansen. Dessutom uppdateras värdet på lönekoeficienten i 13 § 2 mom. till 2020 års nivå.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

Den särskilda ersättningen var enligt 2020 års nivå 38,76 euro i månaden för varje år som berättigar till ersättning. Enligt detta fick en tjänstemans make som i tio år följt med tjänstemannen inom utrikesrepresentationen 387,60 euro som särskild ersättning per månad, om villkoren för att få ersättningen uppfylldes. År 2019 var den minsta ersättning som betalades ut 18,37 euro och den största 1 214,80 euro per månad. Den utbetalda ersättningen var i snitt 362,61 euro per månad. År 2019 betalades särskild ersättning till 559 personer. Av dessa var tre ersättningar sådana som grundar sig på arbetsoförmåga och övriga sådana som grundar sig på ålder. I slutet av 2019 betalades det 549 särskilda ersättningar. Ersättningsutgiften 2019 var totalt cirka 2,4 miljoner euro.

I propositionen föreslås det att beloppet av särskild ersättning från och med 2021 är 50 euro i månaden för varje år som berättigar till ersättning. Höjningen görs som en allmän nivåhöjning av den särskilda ersättningen för alla ersättningstagare. Med tanke på verkställigheten är det tydligaste och mest transparenta sättet en procentuell höjning av de särskilda ersättningar som betalas från det att lagen träder i kraft. Denna metod för genomförandet underlättar också verkställandet av höjningen, som räknas ut från fall till fall. Om höjningen görs genom att öka beloppet för den särskilda ersättning som betalas med 29 procent ökar den årliga ersättningsutgiften med ungefär 700 000 euro enligt 2020 års indexnivå.

Alla särskilda ersättningar som ska betalas den 1 januari 2021 höjs med ett procenttal som motsvarar den nivåhöjning som gjordes 2020. Den procentuella höjningen är 29 procent, vilket på 2020 års nivå motsvarar det procentuella belopp med vilket 50 euro är större än det nuvarande beloppet av särskild ersättning. I enlighet med processen meddelas alla mottagare av särskild ersättning ett nytt beslut där beloppet av den löpande ersättningen höjs med 29 procent från och med den 1 januari 2021. Besluten meddelas utan beräkningar. Besluten kan börja meddelas genast när indexjusteringarna för 2021 är gjorda och det finns uppgifter om beloppen för nästa år gällande de särskilda ersättningar som ska höjas. Social- och hälsovårdsministeriet fastställer indexen för 2021 i slutet av 2020. Höjningen av ersättningen görs inte retroaktivt.

Propositionen har inga betydande personalkonsekvenser eller konsekvenser för myndigheternas verksamhet.

Makarna till tjänstemän inom utrikesrepresentationen är fortfarande i regel kvinnor. Därför har propositionen i praktiken konsekvenser främst för kvinnor.

Riksdagens förvaltningsutskott konstaterade i sitt utlåtande i samband med lagändringen 2010 att ersättningen är anspråkslös och att det finns skäl att i framtiden ytterligare höja nivån på den. Enligt utrikesministeriet har frågan också betydelse för rekryteringen av tjänstemän till beskickningar utomlands. Nivån på den nuvarande ersättningen har ursprungligen fastställts till en för låg nivå och den motsvarar inte de förluster som uppstår i fråga om arbetspension eller avancemang i karriären. Mottagarna är personer som under nästan hela sin karriär följt med som make inom utrikesrepresentationen och vars pensionskydd huvudsakligen består av folkpension och särskild ersättning.

5 Alternativa handlingsvägar

Vid beredningen av propositionen har det inte separat utretts andra alternativ. Att höja den särskilda ersättningen är det tydligaste alternativet för att uppnå syftet med propositionen. Om nivån på den särskilda ersättningen inte höjs från nuvarande nivå försämras mottagarnas situation ytterligare i förhållande till andra pensionstagare.

6 Remissvar

Finansministeriet mottog sammanlagt 13 remissyttranden om utkastet till regeringsproposition och utkastet till förordning av statsrådet. Yttrande lämnades av följande: social- och hälsovårdsministeriet, utrikesministeriet, inrikesministeriet, försvarsministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, kommunikationsministeriet, arbets- och näringsministeriet, justitieministeriet, Huvudstaben, Keva, utrikesförvaltningens tjänstemannaförening Ulkoasiainhallinnon virkailijayhdistys UHVY ry (nedan UHVY ry), Ulkoasiainhallinnon Akavalaiset ry och utrikesministeriets makeförening Ulkoministeriön puolisoyhdistys ULPU ry (nedan ULPU ry).

De instanser som yttrade sig förhöll sig positivt till propositionen och dess målsättningar. Utrikesministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, Keva, ULPU ry, UHVY ry och Ulkoasiainhallinnon Akavalaiset ry kommenterade särskilt detaljer i propositionen. Utgående från remissyttrandena har det gjorts preciseringar och ändringar i propositionen.

Justitieministeriet fäste i sitt yttrande uppmärksamhet vid placeringen av bemyndigandet att utfärda förordning. Enligt justitieministeriet är det mer motiverat att foga bemyndigandet till 1 § som ett nytt 3 mom. istället för en ny 4 a §. Då står bemyndigandet att utfärda förordning i samband med den grundläggande bestämmelsen. Dessutom konstaterar justitieministeriet att avsnittet om propositionens förhållande till grundlagen och lagstiftningsordning inte alls behandlar 80 § i grundlagen och grundlagsutskottets ställningstaganden om den, som är av betydelse i fråga om bemyndigandet att utfärda förordning. Justitieministeriet anser det vara väsentligt att med hänvisning till grundlagsutskottets praxis lyfta fram de aspekter på basis av vilka det med tanke på grundlagen är problemfritt att delegera lagstiftningsbehörigheten från riksdagen till statsrådet i fråga om fastställande av den särskilda ersättningen. Vid den fortsatta beredningen beslöt man att slopa bemyndigandet att utfärda förordning i propositionen och att genomföra höjningen genom att ändra den gällande lagens paragraf om särskild ersättningens belopp.

Keva framhöll i sitt yttrande förslag till korrigeringar i propositionens huvudsakliga innehåll, i avsnittet om nuläge och bedömning av nuläget och i avsnittet om de huvudsakliga konsekvenserna. Korrigeringarna ansågs behövliga för propositionens tydlighet och riktighet samt för verkställigheten. Texterna i propositionen har ändrats i enlighet med Kevas korrigeringsförslag.

Social- och hälsovårdsministeriet uppmärksammade i sitt yttrande att den totalreform av arbetspensionssystemet som gjordes 2017 inte beaktats i propositionsutkastet. I och med pensionsreformen 2017 höjdes den lägsta åldern för ålderspension för personer födda 1955–1964 stegvis med en årstakt på tre månader så att åldern för ålderspension stiger till 65 år. Gränsen för pensionsåldern för personer födda 1965 eller senare kopplades till hur livslängden utvecklas i genomsnitt. Den särskilda ersättning som betalas till makarna till tjänstemän inom utrikesrepresentationen är inte arbetspension, även om den har vissa drag gemensamt med arbetspensionen. Därför har det i propositionen inte gjorts några ändringar i åldersgränserna i detta sammanhang.

UHVY ry, Ulkoasiainhallinnon Akavalaiset ry och ULPU ry lyfte i sina yttranden fram olika aspekter som hänför sig till utvecklingen av systemet för ersättning, såsom granskning av den övre åldersgränsen för särskild ersättning, ändring av de nuvarande kraven på karens och oavbrutet boende samt faktisk kompensation för makarnas förluster av pensionskydd och social trygghet. Dessutom framhölls det att systemet för särskild ersättning bör ersättas med en sådan lön som betalas till makar i vissa europeiska länder. De synpunkter som framfördes förutsätter betydande ändringar i systemet för särskild ersättning och det var därför inte möjligt att ta upp dem till behandling i samband med denna proposition. Dessutom har de delvis att göra med det system för ersättningar inom utrikesrepresentationen som används vid utrikesministeriet och som förnyas under ledning av utrikesministeriet.

7 Specialmotivering

4 §. Det föreslås att 2 mom. ändras. Månadsersättningens belopp ändras till 50 euro för varje år.

8 §. Kommunala pensionsanstalten ändras till Keva och i den finska språkdräkten ändras utrikesministeriets finska namn från ulkoasiainministeriö till ulkoministeriö. Ministeriets svenska namn ändras inte. I den svenska språkdräkten ändras utlandsvistelse till boende som motsvarar bättre den finska språkdräkten.

9 §. Paragrafen ändras så att försäkringsdomstolen blir högre besvärsinstans i stället för högsta förvaltningsdomstolen. Även om den särskilda ersättningen inte är arbetspension, har den vissa drag gemensamt med arbetspensionssystemet. Därför förfarandet vid ändringssökande enligt pensionssystemet skulle fungera bättre än nuvarande praxis. Dessutom ändras Kommunala pensionsanstalten till Keva och hänvisningen till lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

10 §. Kommunala pensionsanstalten ändras till Keva.

13 §. Det föreslås att 2 mom. ändras så att beloppet som anges där motsvarar värdet 1,446 för lönekoeficient år 2020.

8 Ikraftträdande

Det föreslås att lagen träder i kraft den 1 januari 2021.

RP 193/2020 rd

Enligt 2 mom. i ikraftträdandebestämmelsen tillämpas det höjda beloppet av särskild ersättning enligt 4 § 2 mom. från det att lagen träder i kraft även på särskilda ersättningar som vid tidpunkten för lagens ikraftträdande betalas ut. Höjningen av de särskilda ersättningarna i fråga genomförs så att de särskilda ersättningar som betalas ut den 1 januari 2021 höjs med 29 procent.

9 Förhållande till andra propositioner

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2021 och avses bli behandlad i samband med den.

Propositionen höjer beloppet av särskild ersättning till makar till tjänstemän inom utrikesrepresentationen. År 2019 uppgick ersättningsutgiften till sammanlagt cirka 2,4 miljoner euro. Om höjningen görs på det föreslagna sättet så att beloppet av den särskilda ersättning som betalas höjs med 29 procent ökar den årliga ersättningsutgiften med ungefär 700 000 euro enligt 2020 års indexnivå.

10 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Enligt 80 § i grundlagen ska bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter utfärdas genom lag. Syftet med propositionen är att komplettera pensionskyddet för makar till tjänstemän inom utrikesrepresentationen genom att höja beloppet av särskild ersättning. Det förväntas att åtgärderna främjar jämställdhet mellan könen i arbetslivet och avlägsnar de luckor i pensionskyddet som orsakas av upprepade förflyttningar till utrikesrepresentationen. På de grunder som anförts ovan anser regeringen att propositionen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av lagen om särskild ersättning till make till tjänsteman inom utrikesrepresentationen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 4 § 2 mom., 8 — 10 § och 13 § 2 mom., sådana de lyder i lag 925/2010 som följer:

4 §

Månadsersättningens belopp är 50 euro för varje år.

8 §

Särskild ersättning beviljas och utbetalas av Keva. Ansökan om ersättning ska göras skriftligen på en blankett vars formulär fastställts av Keva. Till ansökan ska fogas utredning av utrikesministeriet om det boende som avses i 1 § och annan utredning som Keva bestämmer. Keva betalar ut ersättningen varje månad på de utbetalningsdagar som Keva fastställer.

9 §

Ändring i Kevas beslut i ärenden som gäller särskild ersättning får sökas på det sätt som gäller för sökande av ändring i Kevas beslut om pensionsansökningar. Beslut med anledning av ändringssökande får överklagas genom besvär hos försäkringsdomstolen i enlighet med bestämmelserna i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

10 §

Om Keva har gjort en framställning om undanröjande av ett lagakraftvunnet beslut om särskild ersättning, kan Keva till dess ärendet avgjorts avbryta utbetalningen av ersättningen eller betala ut ersättningen till det belopp som enligt framställningen om undanröjande ska anses vara det riktiga.

13 §

Beloppet i 4 § 2 mom. motsvarar värdet 1,446 år 2020 för den lönekoeficient som avses i 96 § i lagen om pension för arbetstagare.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Det höjda beloppet av särskild ersättning enligt 4 § 2 mom. i denna lag tillämpas från det att lagen träder i kraft även på särskilda ersättningar som vid tidpunkten för lagens ikraftträdande betalas ut. Höjningen av de särskilda ersättningarna i fråga genomförs så att de särskilda ersättningar som betalas ut den 1 januari 2021 höjs med 29 procent.

RP 193/2020 rd

Helsingfors den 29 oktober 2020

Statsminister

Sanna Marin

Kommunminister Sirpa Paatero

Lag

om ändring av lagen om särskild ersättning till make till tjänsteman inom utrikesrepresentationen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 4 § 2 mom., 8 — 10 § och 13 § 2 mom., sådana de lyder i lag 925/2010 som följer:

Gällande lydelse

4 §

Månadsersättningens belopp är 33 euro för varje år.

8 §

Särskild ersättning beviljas och utbetalas av den kommunala pensionsanstalten. Ansökan om ersättning ska göras skriftligen på en blankett vars formulär fastställts av den kommunala pensionsanstalten. Till ansökan ska fogas utredning av utrikesministeriet om den utlandsvistelse som avses i 1 § och annan utredning som den kommunala pensionsanstalten bestämmer. Den kommunala pensionsanstalten betalar ut ersättning varje månad på de utbetalningsdagar som den fastställer.

9 §

Ändring i den kommunala pensionsanstaltens beslut i ärenden som gäller särskild ersättning får sökas på det sätt som gäller för sökande av ändring i den kommunala pensionsanstaltens beslut om pensionsansökningar. Beslut med anledning av ändringssökande får överklagas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen i enlighet med bestämmelserna i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

10 §

Om den kommunala pensionsanstalten har gjort en framställning om undanröjande av ett lagakraftvunnet beslut om särskild ersättning,

Föreslagen lydelse

4 §

Månadsersättningens belopp är 50 euro för varje år.

8 §

Särskild ersättning beviljas och utbetalas av *Keva*. Ansökan om ersättning ska göras skriftligen på en blankett vars formulär fastställts av *Keva*. Till ansökan ska fogas utredning av utrikesministeriet om *det boende* som avses i 1 § och annan utredning som *Keva* bestämmer. *Keva* betalar ut ersättningen varje månad på de utbetalningsdagar som *Keva* fastställer.

9 §

Ändring i *Kevas* beslut i ärenden som gäller särskild ersättning får sökas på det sätt som gäller för sökande av ändring i *Kevas* beslut om pensionsansökningar. Beslut med anledning av ändringssökande får överklagas genom besvär hos *försäkringsdomstolen* i enlighet med bestämmelserna i *lagen om rättegång i förvaltningsärenden* (808/2019).

10 §

Om *Keva* har gjort en framställning om undanröjande av ett lagakraftvunnet beslut om särskild ersättning, kan *Keva* till dess ärendet avgjorts avbryta utbetalningen av ersättningen

RP 193/2020 rd

Gällande lydelse

kan den till dess ärendet avgjorts avbryta utbetalningen av ersättningen eller betala ut ersättningen till det belopp som enligt framställningen om undanröjande ska anses vara det riktiga.

13 §

Beloppet i 4 § 2 mom. motsvarar värdet 1,231 år 2010 för den lönekoeficient som avses i 96 § i lagen om pension för arbetstagare.

Föreslagen lydelse

eller betala ut ersättningen till det belopp som enligt framställningen om undanröjande ska anses vara det riktiga.

13 §

Beloppet i 4 § 2 mom. motsvarar värdet 1,446 år 2020 för den lönekoeficient som avses i 96 § i lagen om pension för arbetstagare.

-----
*Denna lag träder i kraft den 20 .
Det höjda beloppet av särskild ersättning enligt 4 § 2 mom. i denna lag tillämpas från det att lagen träder i kraft även på särskilda ersättningar som vid tidpunkten för lagens ikraftträdande betalas ut. Höjningen av de särskilda ersättningarna i fråga genomförs så att de särskilda ersättningar som betalas ut den 1 januari 2021 höjs med 29 procent.*
